

3. Леонтьев А.Н. Овладение учащимися научными понятиями как проблема педагогической психологии. – М.:1980. – С. 166.
4. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М.: Педагогика, 1981. – 185 с.

***Аннотация.** Умение работать с программными компьютерными системами является необходимой составляющей компетентности современного специалиста. В статье рассмотрена система внедрения спецкурса “Программные компьютерные системы в статистике” в учебный процесс подготовки студентов экономических специальностей к профессиональной деятельности.*

***Ключевые слова:** программные компьютерные системы, учебный процесс, подготовка студентов экономических специальностей.*

***Annotation.** Ability to work with program computer systems is necessary making competence of the modern expert. In article the system of introduction of a special course “Program computer systems in the statistican” in educational process of preparation of students of economic specialties to professional work is considered.*

***Keywords:** programmatic computer systems, educational process, preparation of students of economic specialities.*

УДК 378.937

Беседіна Є.В.

ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ: АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ

***Анотація:** У статті представлені результати теоретичного етапу дослідження проблеми організації й дидактико-методичного забезпечення процесу професійної підготовки конкурентоспроможних перекладачів. Професійна підготовка конкурентоспроможних перекладачів тісно зв'язується з комплексом необхідних організаційно-педагогічних умов. Увага автора приділяється опису їхньої сутності й основних способів практичної реалізації.*

***Ключові слова:** підготовка конкурентоспроможних перекладачів, організаційно-педагогічні умови; активне навчання, продуктивна пізнавальна діяльність, соціальне партнерство.*

Престиж вищих закладів освіти останнім часом стали пов'язувати з певною якістю їх продукції – конкурентоспроможних на ринку праці фахівців, яким притаманні високий професіоналізм і компетентність; фундаментальна теоретична і практична підготовка; висока адаптивна здатність, що пов'язана з готовністю до перепідготовки та підвищення кваліфікації; комунікативні здібності; творча установка на свідому професійну творчість, відмову від старого ради нового; наявність економічної та підприємницької свідомості (почуття нового, організаційні вміння, стремління і готовність до ризику, прийняття фінансової, юридичної та іншої відповідальності за результати своєї праці); моральність тощо.

Актуальність проблеми зумовлена необхідністю підготовкою конкурентоспроможних перекладачів в аспекті реалізації організаційно-педагогічних умов.

З врахуванням тенденцій посилення конкуренції на ринку перекладацьких послуг, значно актуалізувалася проблема професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах суспільства з ринковою економікою, теоретичні засади якої становлять наукові доробки вчених щодо: диверсифікації та модернізації вищої освіти (В.Андрущенко, В.Кремін, К.Корсак, В.Луговий, І.Зязюн, Н.Ничкало, О.Сухомлинська та ін.); інноватизації теорії педагогіки вищої школи (О.Алексюк, С.Архангельський, І.Бібік, В.Вергасов, В.Володько, П.Гальперін, О.Дусавицький, М.Левіна, В.Лозова, В.Ляудіс, І.Малофій, О.Підласий, О.Савченко, Н.Тализіна та ін.), нових інформаційних, виховних та дидактичних технологій (І.Бех, І.Богданова, А.Вербицький, Л.Кондрашова, В.Селевко, О.Смолкін, А.Фурман, І.Якіманська та ін.); активізації і проблематизації форм і методів професійної підготовки студентів-майбутніх перекладачів, інтенсифікації їхньої навчально-пізнавальної, соціокультурної та перекладацької діяльності (С.Алексєєва, М.Князян, С.Скидан, Ж.Таланова, В.Шапошников та ін.).

Більшість дослідників визнають посилення конкуренції на ринку перекладацьких послуг, зростаючу проблему професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах ринкової

економіки, але наукові розробки вчених щодо диверсифікації та модернізації вищої освіти, нових інформаційних, виховних та дидактичних технологій, інноватизації теорії педагогіки вищої школи мають лише поверховий характер, цим питанням у вітчизняній педагогіці приділяється не достатня увага.

Враховуючи, що проблема організації професійної підготовки майбутніх перекладачів, здатних до самостійного працевлаштування і конкурентоспроможних на ринку перекладацьких послуг, висвітлена недостатньо, то метою поданої статті є теоретичне обґрунтування організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність означеного процесу.

Перша умова – забезпечення продуктивного характеру організації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх перекладачів при вивченні іноземної мови й дисциплін спеціалізації. При його обґрунтуванні ми виходили з міркувань і аргументів, представлених нижче. В умовах кризи розвитку європейського й національного ринків інтелектуальних послуг учені виділяють як найбільш актуальну проблему підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, що, насамперед, зв'язується із придбанням ними по закінченню ВНЗ особливої професійної характеристики особистості – конкурентоспроможності. У зв'язку із цим, в останні роки значно активізувалися дослідження, що стосуються пошуку необхідних, достатніх і більш ефективних педагогічних умов, що забезпечують успішну реалізацію даної мети. Оскільки відносно підготовки майбутніх перекладачів ми торкнулися даної проблеми вперше, то ми звернулися до більш глибокого вивчення концептуальних ідей тих авторів, які розробляють проблему формування конкурентоспроможності кадрів різної спеціалізації, а також рекомендацій дидактик, що забезпечують підвищення результативності навчання студентів спеціальності “Переклад”.

Вивчення спеціальної літератури показує, що в сучасних умовах розвитку суспільства головним в освітньому процесі кожного ВНЗ стає не стільки одержання майбутніми фахівцями нової навчальної інформації, скільки розуміння ними принципів, понять, законів і закономірностей підготовки до професійної діяльності у форматі, що змінився, – ринкових відносин. Це, зокрема, свідчить про те, що підготовка майбутніх перекладачів у цей час стає не тільки усе більш орієнтованою на навчання іноземної мови як новому коду, новому способу вираження думки, джерелу відомостей про національну культуру народу-носія досліджуваної мови, але й націленою на формування в них професійної готовності до активної й творчої діяльності в умовах конкуренції, що збільшується, на ринку перекладацьких послуг. При цьому відзначається, що професійна готовність до перекладацької діяльності, будучи кінцевим результатом цілеспрямованої підготовки майбутніх перекладачів у ВНЗ, здобувається ними в процесі досить інтенсивно спланованого навчального пізнання, що вимагає високого рівня інтелектуальної активності, а також використання стратегій самостійного пошуку. А це можливо лише в умовах організації навчально-пізнавального процесу продуктивного характеру, що передбачає, за твердженням А.Андрєєва, О.Анісімова, В.Ляудис: зіткнення й подолання протиріч; аналіз подібності й відмінності, порівняння й зіставлення; порівняння ймовірне й неімовірне, припустиме й неприпустиме, реальне й нереальне; визначення причинно-наслідкових зв'язків на репродуктивному й продуктивному рівнях; вибір розв'язання завдання, оцінка реальності й ефективності обраного варіанта рішення.

Відповідно до принципів організації спільної продуктивної діяльності в ході професійної підготовки майбутніх перекладачів виправдують себе такі види робіт, що передбачають: введення продуктивних творчих завдань уже на початковому етапі навчання іноземній мові і їхнє спільне рішення; розвиток форм співробітництва між викладачами й студентами відповідно до рівнів оволодіння іншомовною культурою й способами рішення продуктивних завдань; поетапний рух студентів до саморегульованої діяльності в процесі постановки й рішення продуктивних професійно значущих завдань.

Як відомо, діяльність перекладача вимагає від нього високої ерудиції, широти інтересів, а також уміння постійно збагачувати свої знання, відшукувати й сприймати нову інформацію, продуктивно використовувати різні джерела відомостей. Тому одним з головних інструментів, що обновляють інтелектуальний потенціал майбутнього перекладача як конкурентоспроможного фахівця, особливо в сфері міжкультурної й професійно орієнтованої комунікації, є його освіта й самоосвіта за допомогою засвоєння знань, концептуального апарата й специфічної термінології гуманітарних і соціально-економічних дисциплін.

У зв'язку із цим, посилення професійної спрямованості викладання гуманітарних і соціально-економічних дисциплін у контексті врахування кон'юнктури ринку перекладацьких

послуг ми розглядаємо в якості другої організаційно-педагогічної умови, що обумовлює ефективність професійної підготовки майбутніх перекладачів як конкурентоспроможних фахівців. Цьому багато в чому сприяють засоби контекстного підходу до організації викладання даних навчальних дисциплін, особливо ділові ігри й проекти. Так, комплексний розвиток загальнопрофесійної компетентності й мобільності майбутнього перекладача, що забезпечує успішне здійснення їм функцій міжмовної, міжкультурної й ділової комунікації, найбільше ефективно відбувається в ділових іграх, що дозволяють, згідно твердження А.Вербицького, “відтворити професійну реальність у максимально можливій повноті” [2, 76].

Навчальна ділова гра представляє практичне заняття, що моделює різні аспекти професійної діяльності майбутніх фахівців-перекладачів і забезпечує комплексне використання знань, умінь, навичок, особистісних якостей, що становлять їх перекладацьку й лінгвокомунікативну компетентність, а також необхідні ключові компетентності – персональну, соціальну, інструментальну й ін.

Метод проектів – це сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дозволяють вирішувати ту або іншу проблему в процесі самостійних дій студентів з обов’язковою презентацією результатів. Як відзначає Е.Полат [6, 85], метод проектів “передбачає рішення якоїсь проблеми, що передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого боку – інтегрування знань, умінь із різних галузей науки, технології, творчих галузей. Результати виконуваних проектів повинні бути, що називається, “відчутними”, тобто якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до “впровадження” [6, 56]. Основні вимоги до застосування методу проекту зводяться до наступних: наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми, що вимагає інтегрованого знання, наукового пошуку для її вирішення; теоретична, практична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів; самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів; структурування змістовної частини проекту із вказівкою поетапних результатів; використання дослідницьких методів, оформлення кінцевих результатів, аналіз і коректування діяльності.

Не зупиняючись на етапах роботи над проектом, оскільки їхній докладний опис дається в численних дослідженнях з педагогіки й методики навчання іноземним мовам, відзначимо, що її найважливішим моментом є створення проблемних ситуацій. Із цією метою використовуються методичні прийоми, які полягають в: допомозі студентам виявити протиріччя й знайти способи їхнього рішення; викладі різних точок зору на ті ж самі питання; розгляді студентами явищ із різних позицій; порівнянні, узагальненні, на основі яких робляться висновки із ситуацій. У процесі формування професійної й предметних компетентностей майбутніх перекладачів рекомендується використовувати різні типи проектів (інформаційні, практико-орієнтовані, дослідницькі, ігрові, творчі).

Третьою необхідною організаційно-педагогічною умовою, що забезпечує підготовку конкурентоспроможних перекладачів, є оптимізація виховного потенціалу освітнього середовища за допомогою організації соціального партнерства кафедр, що забезпечують спеціальність “Переклад”, із зовнішнім оточенням, зокрема, з роботодавцями. У цьому зв’язку вкажемо, що в цей час питання соціального партнерства привертають все більшу увагу як дослідників, які вивчають резерви підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у нових – ринкових соціально-економічних і соціокультурних умовах розвитку суспільства, так і державних діячів. Через це, як у міжнародних документах, так і в державних актах і нормативних інструкціях Міністерств освіти різних країн все частіше підтверджується актуальність і більш наполегливо наводиться аргументоване обґрунтування необхідності розвитку соціального партнерства в сфері освітніх послуг вищої професійної школи.

Істотно й те, що у світовій практиці соціальне партнерство в сфері вищої освіти – явище не нове, має певну історію свого становлення й розвитку. Його виникнення гарне ілюструється цитатою Клаудіо де Моура Кастро [3, 74], що, характеризуючи професійну освіту країн з ринковою економікою, відзначає, що через труднощі підготовки кадрів, що відповідає все зростаючим вимогам підприємців, вирішальне значення набуває тісна взаємодія між навчальними закладами й соціальними партнерами, зокрема, роботодавцями.

Так, із зарубіжного досвіду особливий інтерес представляє приклад організації соціального партнерства в Німеччині. У цій країні відповідальність за якість професійної підготовки кадрів несуть соціальні партнери в особі держави й промисловості, що взяли на себе рішення різних завдань у напрямку досягнення повноцінної професійної освіти молоді, що навчається, що

задовольняє запити ринку праці. Існування двох основних партнерів, що здійснюють професійну підготовку майбутніх фахівців у Німеччині, визначило становлення й розвиток національної системи освіти, що відома в усьому світі як дуальна система.

На відміну від зарубіжних країн, в умовах розвитку українського суспільства й національної системи вищої освіти соціальне партнерство з'являється як нове явище, оцінка якого не однозначна. Незважаючи на це, об'єктивність і доцільність соціального партнерства в нашій країні підтверджено на державному рівні, оскільки воно введено в новий Трудовий кодекс України [5, 130]. У ньому соціальне партнерство трактується як система взаємин між працівниками, роботодавцями, органами державної влади й місцевого самоврядування, спрямоване на забезпечення узгодження інтересів працівників і роботодавців з питань регулювання трудових відносин. Крім того, про залучення роботодавців і інших фахівців до соціального партнерства й організації професійної освіти з метою задоволення потреб сучасного ринку праці також говориться в переліку основних завдань держави в сфері освіти [5, 30]. У документах Міністерства освіти й науки України із цього приводу відзначається, що в сучасних умовах надто важливо соціальне партнерство, що розглядається як механізм організації соціального діалогу між вищими професійними освітніми установами, роботодавцями, профспілками й службами зайнятості для системи освіти. Для більш ефективного забезпечення функціонування національної сфери освітніх послуг Міністерство освіти й науки України вважає доцільним організацію постійної взаємодії вищих навчальних закладів 1-4 рівнів акредитації із соціальними партнерами.

У цілому, в українській і російській науково-педагогічній літературі, що відображає проблеми розвитку вищої школи в умовах нової – ринкової економіки, термін “соціальне партнерство” розглядається по-різному. Найчастіше він трактується як: механізм узгодження інтересів двох основних суб'єктів трудових відносин – працівника й роботодавця; істотна складова якості професійної освіти; найбільш ефективний механізм розвитку змісту освіти й професійно-кваліфікаційної структури підготовки фахівців; особливий тип взаємодії освітньої установи з усіма суб'єктами ринку праці, його інститутами, а також органами управління. Не випадково, тому, одним із завдань по відновленню змісту освіти в установах вищої професійної освіти вченими (С. Бутко й ін.) виділяється відновлення й зміцнення зв'язку професійної освіти із практикою, тобто із соціальними партнерами, і, насамперед, з роботодавцями. Розглядаючи соціальне партнерство як актуальну педагогічну проблему, Е.А.Кіруу відзначає, що розвиток інституту соціального партнерства може вплинути на формування нової організаційно-педагогічної системи в професійній установі. Обумовлено це тим, підкреслює автор, що в ході соціального діалогу між суб'єктами формується особливе мотиваційне середовище, у якій учасники педагогічного процесу орієнтуються на підготовку справжніх професіоналів і повну реалізацію своїх фізичних, творчих, інтелектуальних сил і здібностей у професійній діяльності [4, 17].

Істотно й те, що зарубіжні й вітчизняні вчені, класифікуючи системи професійного навчання, розрізняють серед них три основні типи – чисто шкільну, чисто професійну й змішану, при якій навчальний заклад і підприємство спільно дають кваліфікацію майбутньому фахівцеві. Ефективність форми навчання як правило, визначається за наступними критеріями: ступінь орієнтації молодого покоління на перспективні професії й вимоги економіки; ступінь розвитку вміння кожного переборювати труднощі і готовності вчитися все життя; формування основ для безперешкодного переходу на інші завдання й сфери діяльності в трудовому житті; ступінь доступності професійної освіти. У цьому контексті В.Рахманов відзначає, що сутність змішаної форми навчання полягає в тому, що процес теоретичного навчання майбутніх фахівців постійно чергується (кілька днів на тиждень, декаду, на місяць) з їх повноцінною трудовою діяльністю за майбутньою спеціальністю, а не зі звичайною практикою. Дану позицію розділяє С.Батищев [1, 114], особливо акцентуючи значущість і доцільність організації професійного навчання кадрів безпосередньо на підприємствах.

Розглядаючи навчання на виробництві з позиції маркетингу, що у широкому змісті представляє один зі стратегічно важливих напрямків у перспективних планах соціально-економічного розвитку, А.Беляєва вказує на те, що виробниче навчання виконує інтеграційну функцію у всій системі навчання, виховання й розвитку студентів. Останньою охоплюється як перевірка міцності знань студентів по всіх предметах, уміння переносити ці знання на виробничу діяльність, формування й закріплення соціально необхідних і професійно-значущих якостей особистості майбутнього фахівця, так і освоєння основ професійної майстерності. Що до нашого дослідження соціальне партнерство розуміється як взаємовигідне співробітництво між ВНЗ в

особі кафедри теорії й методики перекладу й роботодавцями, що очолюють перекладацькі агентства, фірми, бюро або інші установи й підприємства, зацікавленими в підготовці висококваліфікованих фахівців-перекладачів. У ролі соціальних партнерів факультету перекладу та лінгвістики Міжнародного гуманітарного університету й Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова були обрані: міська служба зайнятості населення, перекладацькі агентства, організації й установи, охоплені підготовкою чемпіонату Європи з футболу у рамках державного проекту ЄВРО-2012.

Література

1. Батыщев Г.С. Особенности культуры глубинного общения // Вопросы философии. – 1995. – №3. – С. 109-129.
2. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Высшая школа, 1991. – 206 с.
3. Клаудио Моура Кастро. Децентрализация систем подготовки кадров в Восточной Европе: Необходимая, но нелегкая реформа/Клаудио де Моура Кастро // Человек и труд. –1993. – № 11. – С. 72 – 79.
4. Киуру Е.А. Нормативно-правовое обеспечение управления образовательными инновациями в регионе: материалы VI Междунар. науч.-практ. конф. “Управление качеством образования в интересах устойчивого развития”. 15-17 мая 2002 г. – Минск Акад-я последиплом. образования, Московский пед. гос. уни-тет. – 2002. – С.14-27.
5. Кодекс законів про працю України: за станом на 07.02.2007р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2007. – №15. – 194 с.
6. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования/ под ред. Е.С.Полат – М., 2000. – 178 с.

***Аннотация.** В статье представлены результаты теоретического этапа исследования проблемы организации и дидактико-методического обеспечения процесса профессиональной подготовки конкурентоспособных переводчиков. Профессиональная подготовка конкурентоспособных переводчиков тесно связывается с комплексом необходимых организационно-педагогических условий. Внимание автора уделяется описанию их сущности и основных способов практической реализации.*

***Ключевые слова:** подготовка конкурентоспособных переводчиков, организационно-педагогические условия; активное обучение, продуктивная познавательная деятельность, социальное партнерство.*

***Annotation.** The results of the theoretical stage of the research of the problem of organization and didactical-methodical providing of the process of professional training of the competitive translators are presented in the article. Professional training of the competitive translators is closely connected with the complex of necessary organizational-pedagogical terms. Attention of author is paid to the description of their essence and basic methods of practical realization.*

***Keywords:** training of the competitive translators, organizational-pedagogical terms, active education, productive informative activity, social partnership.*

УДК 73.015.4.371

Бондаренко В.В.

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНА АКТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

***Анотація.** У статті висвітлено поняття соціально-комунікативної активності особистості; проблема формування соціально-комунікативної активності у молодших школярів на сучасному етапі розвитку освіти.*

***Ключові слова:** соціально-комунікативна активність, молодші школярі, освіта.*

Суспільство довірило освіті через навчально-виховну діяльність виховувати молоде покоління, тому педагогічна система має бути відкритою для інновацій, критичного сприйняття